

## Verksamhet

Test av slamuppsamlingskasse och slampump  
Tillfällig fiskodling söder om Märklobb  
Brändö

## Beslut om miljögranskning av verksamhet av försöksnatur

Brändö Lax Ab (FO-nr 0568703–2), nedan bolaget, kan utföra test av slamuppsamlingskasse och slampump under maj - oktober år 2025 vid en tillfällig odlingsplats söder om Märklobb i Brändö kommun (koordinater: N: 67,12807° E: 17,5509°) såsom försöksverksamhet enligt 9a § landskapslag (2008:124) om miljöskydd, nedan miljöskyddslagen.

Produktionen av regnbåge i den tillfälliga fiskodlingen kan uppgå till maximalt 100 ton, dock så att fiskproduktionen dras ifrån någon av bolagets befintliga odlingsenheter inom samma vattenförekomst (Skiftet Norra) under år 2025 eller 2026.

Vid uppförandet av anläggningen och driften av fiskodlingen med en produktion upp till 100 ton ska instruktionerna och föreskriften i detta beslut följas.

Ansökan är granskad enligt 9a och 15 §§ miljöskyddslagen och instruktioner och föreskrifter meddelas med stöd av 24 och 26 §§ samma lag.

Verksamhetsutövaren ansvarar för att verksamheten är förenlig med lag. ÅMHM kan förelägga om ytterligare krav, avbryta verksamheten eller kräva att skada avhjälpas om verksamhetsutövaren försummat sina skyldigheter enligt lag eller myndighetens instruktioner.

## Instruktioner och föreskrifter

1. Totalbelastningen till vattenmiljön vid den tillfälliga odlingsplatsen söder om Märklobb får uppgå till maximalt 370 kg fosfor och 3 850 kg kväve under år 2025, vilket motsvarar en teoretisk fisktillväxt om ca 100 ton.

Med totalbelastning avses den mängd fosfor och kväve som binds i den producerade fiskens årliga tillväxt subtraherat från den totala mängden fosfor respektive kväve i det foder som årligen används.

2. Totalbelastningen till vattenmiljön enligt instruktion 1 ska subtraheras alternativt från utsläppstaken i villkor 1 i miljötillstånd ÅMH-Pn 4/16 för odlingsenheterna vid Märklobb eller miljötillstånd ÅMH-Pn 5/17 för odlingsenheten vid Skiftet, Yttre Brunnsöfjärden, eller från villkor 4 i

miljötillstånd ÅMH-Pn 4/13 för odlingsenheten vid Årtholm. Bolaget kan välja om omfördelningen sker från en odlingsenhet eller fördelat på flera odlingsenheter, samt välja om subtraktionen av utsläppstaken sker under år 2025 eller 2026.

Bolaget ska i samband med att försöksverksamheten inleds lämna in en plan till ÅMHH där bolaget beskriver hur omfördelningen av produktionen i enlighet med instruktion 1 och 2 ska utföras.

3. Fiskodlingsanläggningens konstruktioner och anordningar ska hållas i sådant skick och förankra dem så att de hålls på de avsedda platserna och inte stör sjötrafiken eller förorsakar det övriga nyttjandet av vattendraget sådan skada som kan undvikas. För att trygga sjötrafiken i anläggningens närhet ska konstruktionerna utmärkas på ett av Traficom godkänt sätt.
4. Bolaget ska utse en ansvarig person som har den kunskap som krävs för att övervaka anläggningen så att instruktionerna följs. Personens namn och kontaktuppgifter ska meddelas till ÅMHH.
5. Hanteringen av avfall och död fisk, liksom fisk med misstänkt sjukdom, ska hanteras i enlighet med villkor 7 och 8 i miljötillstånd ÅMH-Pn 4/16 för odlingsenheterna vid Märklobb.
6. För kontroll av verksamhetens miljökonsekvenser ska en driftjournal föras. I journalen ska finnas uppgifter om:
  - foderleverantör samt företagsmärkning
  - mängden använt foder och dess innehåll
  - den mängd fisk som tillförts odlingen samt bortförts från den
  - förekomst av eventuella fisksjukdomar och behandling av dem samt fiskens medicinering och dödlighet
  - hantering av död fisk enligt instruktion 5
  - kontroller och observationer av verksamhetens inverkan på vattenmiljön.

Driftsjournalen ska kunna uppvisas vid inspektion. Ett sammandrag av driftsjournalen ska lämnas till ÅMHH senast 28.02.2026 på en för detta ändamål uppgjord blankett. Rapporten ska även innehålla en beskrivning av hur omfördelningen av produktion och dess belastning enligt instruktion 2 utförts.

7. Bolaget ska meddela ÅMHH när pilotprojektet avslutas under hösten 2025. ÅMHH vill få information när all fisk tagits ur anläggningen och när konstruktionerna avlägsnas från platsen.

## Motivering

Myndigheten har granskat ansökan, funnit grundad anledning att pröva verksamhetens laglighet och beslutat att meddela instruktioner för att minska verksamhetens negativa miljöpåverkan enligt 15 och 24 §§ miljöskyddslagen.

Brändö Lax Ab anholder om undantag från kravet på miljötillstånd för fiskodlingsverksamhet med stöd av 9a § miljöskyddslagen som möjliggör miljögranskningsplikt för tillståndspliktig verksamhet av försöksnatur. Pilotprojektet är kortvarigt och syftar till att testa användbarheten och potentialen av en ny teknik för minskade utsläpp från fiskodlingsverksamhet. Enligt ansökan är projektet inte ännu fullskaligt i och med att slammet inte tas tillvara, utan leds tillbaka till vattnet i utspädd form. För att få en realistisk bild av potentialen önskar bolaget att den skräddarsydda kassen kan fyllas med fisk i motsvarande mängd som under normala odlingsförhållanden. Bolaget beskriver i ansökan att en normalstorlek på kasse motsvarar ca 100 ton tillväxt per år. Bolaget beskriver ytterligare att projektet är av försöksnatur och att det finns potentiella risker för att fiskproduktionen störs av projektet. Fisken har vid tidigare liknande pilotprojekt uppvisat sämre aptit på grund av sämre miljö och/eller stress. Enligt bolaget finns även risk för att anläggningen kan haverera vid hårt väder eller vid sälangrepp.

Pilotprojektets odlingsenhet kommer att vara belägen på ett vattenområde med ett vattendjup om 26 meter i Skiftet, ett stråk i nord - sydlig riktning med tidvis starka strömmar och god vattenomsättning. Området hör till vattenförekomsten Skiftet Norra (nr 60), vilken klassas som ytterskärgård och har en area på ca 66,6 km<sup>2</sup>.

ÅMHHM konstaterar att en fiskodling med en produktion om 20 ton fisk per år är i grunden enligt 10 § miljöskyddslagen och 6 kap. 16 § a punkten vattenlag (1996:61) för landskapet Åland, nedan vattenlagen, tillståndspliktig. Den verksamhet som ansökan gäller omfattar en produktion om 100 ton på en ny plats cirka 1 000 meter från sökandens närmaste befintliga fiskodlingsverksamhet vid Märklobb Södra. Ansökan i sak faller under regleringen av miljögranskning för tillståndspliktig verksamhet av försöksnatur enligt 9a § i miljöskyddslagen. ÅMHHM konstaterar att myndigheten enligt 15 § i miljöskyddslagen kan informera om vad som måste iakttas för att verksamheten ska vara förenlig med lag samt om verksamheten helt eller delvis inte kan förverkligas i enlighet med lag.

ÅMHHM bedömer att försöksverksamheten enligt ansökan är förenlig med lag under förutsättning att den tilltänkta fiskproduktionen om 100 ton i försöksverksamheten dras ifrån någon av bolagets befintliga odlingsenheter inom samma vattenförekomst under år 2025, eller alternativt år 2026. ÅMHHM är medveten om att odlingssäsongen för år 2025 är inledd vid tidpunkten för beslut och att beslutet om omfördelning kan vara svår att genomföra med kort varsel. ÅMHHM beviljar därmed flexibilitet i utförandet av omfördelning enligt instruktion 2, men önskar att bolaget i samband med att försöksverksamheten

inleds redovisar en plan för hur instruktionerna 1 och 2 om totalbelastning till vattenmiljön kommer att uppfyllas.

ÅMHM konstaterar att ny eller ändrad verksamhet i ett vattenområde enligt 5 kap. 9 § i vattenlagen kan komma till stånd i ett vattenområde endast om det visas att åtgärden eller verksamheten inte kan bidra till ökad övergödning i området. Pilotprojektets utformning utan tillvaratagande av slam belastar enligt ÅMHM:s bedömning vattenmiljön med näringsämnen och bidrar till ökad övergödning i området.

ÅMHM ska enligt 5 kap. 22 § vattenlagen beakta landskapsregeringens antagna åtgärdsprogram om vattenförekomsternas ekologiska status och kvalitetsmål i sina beslut. Det övergripande målet är att skydda vattnet så att vattenkvaliteten inte försämras och att den vid behov förbättras, samt att uppnå god vattenkvalitet/-status i kustvatten. Den berörda vattenförekomstens ekologiska status är klassificerad som måttlig och enligt den senaste sammanställningen för åren 2018–2024, utförd av Ålands landskapsregering, är trenden för parametrarna klorofyll, perifyton, makrofyter och totalfosfor negativ. Även beräkningar av vattenströmningar och vattenutbyte, utfört av SMHI, visar enligt deras belastningsverktyg att Skiftet Norras nettoutbyte med angränsande vattenförekomster orsakar utflöde för fosfor. Belastningen av fosfor från befintlig fiskodling är mycket hög i den aktuella vattenförekomsten. I vattenförekomsten Skiftet Norra finns förutom odlingsenheterna Märcklobb Södra och Märcklobb Norra, även fiskodlingar vid Årtholm och Brunnsö.

Vidare kan konstateras att enligt grundprincipen om allmän miljöhänsyn i 4 § i miljöskyddslagen ska all verksamhet förfaras så att ändamålet nås med minsta möjliga negativa miljöpåverkan utan att denna miljöhänsyn blir oskälig. Verksamhetsutövaren ska därvid vidta sådana åtgärder som rimligen kan krävas för att negativ miljöpåverkan undviks, undanröjs eller begränsas.

ÅMHM konstaterar att den produktion- och belastningsnivå som uppgivits i ansökan, dvs en näringsbelastning från en ny tillfällig fiskodling med 100 ton fisktillväxt per år, inte är förenlig med vatten- och miljöskyddslagstiftningen. ÅMHM bedömer således att det är motiverat att beslutet begränsas i förhållande till ansökan i enlighet med 15 § i miljöskyddslagen.

ÅMHM konstaterar att det långsiktigt kan finnas en miljömässig vinst i test av ny odlingsteknik som medför minskade utsläpp av näringsämnen. Den aktuella platsen för försöksverksamheten uppfyller kraven på lokalisering, djup och öppenhet i 3 § i landskapsförordning (2007:57) om odling av regnbågslox och lax i havet. Bolaget har även uppvisat rätt till odlingsområdet i det samfälliga vattenområdet 35-404-876-2. ÅMHM konstaterar emellertid att det finns förutsättningar att genomföra försöksverksamheten utan att belastningen av övergödande ämnen ökar i den aktuella vattenförekomsten. ÅMHM bedömer att

det är skäligt att kräva att bolaget för försöksverksamheten nyttjar utsläppsandelar beviljade genom ÅMH-Pn 4/16, ÅMH-Pn 5/17 och ÅMH-Pn 4/13, vilket omfattar drygt 1 366 ton produktion fisk (år 2024).

Beräkningen av belastningen för pilotprojektet har utgått från genomsnittliga värden från inlämnade årsrapporter för de närliggande odlingsenheterna vid Märklobb. Foderkoefficienten är uppskattad till 1,10 och fodrets innehåll till 0,70 % fosfor och 6,0 % kväve. I beräkningen ingår också att fisken binder 0,4 % fosfor och 2,75 % kväve.

**Tabell 1.** Myndighetens beräkning av teoretisk och specifik belastning från 100 ton fisktillväxt vid den nya odlingsplatsen söder om Märklobb.

|                                                | Fosfor (kg) | Kväve (kg) |
|------------------------------------------------|-------------|------------|
| Närsaltsinnehåll i fodret                      | 770         | 6600       |
| Närsaltsinnehåll ger max. foder mängd          | 110000      | 110000     |
| Fodermängd ger fisktillväxt (med FK 1,10)      | 100000      | 100000     |
| Totala mängden näringsämnen som binds i fisken | 400         | 2750       |
| Teoretisk belastning                           | 370         | 3850       |
| Specifik belastning                            | 0,004       | 0,039      |

Fiskodlingens placering är väsentlig då vattenfarlig verksamhet enligt 4 kap. 4 § vattenlagen ska utövas med minsta intrång och olägenhet för andra allmänna och enskilda intressen. Odlingsanläggningen behöver enligt instruktion 3 hållas i skick samt vara förankrade så att de inte flyttar sig, utgör olägenhet för samfärdsl eller utgör ett hinder för sjöfart. Konstruktionerna ska vara utmärkta i enlighet med Traficoms anvisningar.

En ansvarig person med den kunskap som krävs för att övervaka anläggningen och att instruktioner följs måste enligt instruktion 4 finnas för att fylla kravet på verksamhetsutövarens organisation i miljöskyddslagens 7 §.

Instruktion 5 reglerar hantering av avfall som uppkommer i verksamheten och ges med stöd av 24 § b punkten och 26 § miljöskyddslagen. Instruktionen reglerar även hantering vid konstaterande av sjukdomsutbrott i odlingen och hur verksamhetsutövaren ska förfara så att smittspridning begränsas och risk för spridning av smitta till vild fisk minimeras. Den delen av instruktionen ges med stöd av vattenlagen 4 kap. 4 § för att tillgodose att verksamhetens risk för påverkan på fiskbestånd och fiske minimeras.

Verksamhetsutövaren ska enligt 7 § miljöskyddslagen ha tillräcklig kunskap om verksamhetens miljöpåverkan och om möjligheterna att förebygga och begränsa dess negativa miljöpåverkan. Ett stöd för detta är egenkontroll av verksamheten. ÅMHM föreskriver med stöd av 26 § miljöskyddslagen i föreskrift 6 att verksamhetsutövaren ska föra journal över verksamheten samt sammanställa uppgifterna i en rapport som ska skickas in till tillsynsmyndigheten.

Då verksamheten enligt detta beslut enbart är tillåten under år 2025 önskar myndigheten att verksamhetsutövaren meddelar när verksamheten avslutats enligt instruktion 7.

ÅMHM konstaterar efter att ha granskat förutsättningarna för beviljande av ett beslut med anledning av miljögranskning, att den kortvariga fiskodlingsverksamheten med iakttagande av de i beslutet givna instruktionerna kan utföras så att ändamålet nås med minsta möjliga negativa miljöpåverkan utan att denna miljöhänsyn blir oskälig enligt 4 § miljöskyddslagen. Verksamheten är förenlig med miljöskyddslagens bestämmelser och förutsättning finns därmed för ett positivt beslut om miljögranskning enligt 9a § och 15 § miljöskyddslagen.

## Bakgrund

14.03.2025. Sökanden inkom med en ansökan om miljögranskning vid verksamhet av försöksnatur. Sökanden avser testa en slampump och en slamuppsamlingskasse vid en ny fiskodlingsenhet söder om Märcklobb i Brändö kommun.

Pilotprojektet görs inom ramen för det EU-Horizon finansierade projektet Aquaphoenix som pågår mellan 2025–2029, samt i samband med projektet ÅLAQSUS. Utvärderingen av pilotprojektet planeras och utförs i första hand av Naturresursinstitutet (LUKE), i samarbete med lokala aktörer.

19.03.2025. Ansökan tillkännagavs för allmänheten genom publicering på ÅMHM:s hemsida [www.amhm.ax](http://www.amhm.ax).

25.03.2025. Ärendet kompletterades med en skiss på kassen.

01.04.2025. Skickades en begäran om komplettering. Komplettering inkom 16.04.2025 och 28.04.2025 inkom arrendeavtal.

23.04.2025. Meddelande om och delgivning av ansökan genom elektronisk publicering på ÅMHM:s hemsida. 14.05.2025 inkom ett yttrande från miljöbyrån, Ålands landskapsregering.

15.05.2025. Sökanden hördes på inkommet yttrande. Bemötande inkom 21.05.2025.

## Avgift

För beslutet uppbärs en avgift om 1 280 euro enligt avgiftstabell 1 i Ålands landskapsregerings beslut om taxa för Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet. Taxan finns på [amhm.ax/avgifter](http://amhm.ax/avgifter).

## **Besvär**

Besvärсанvisning bifogas.

Beslutet justeras omedelbart.

För Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet

Peter Holm  
Myndighetschef  
Beslutande

Ann-Sofi Wikingson  
Miljöskyddsinspektör  
Föredragande

## **Bilagor**

1. Besvärсанvisning
2. Faktura (ej vid e-faktura)

## **För kännedom**

Ålands landskapsregering, Miljöbyrån, [registrator@regeringen.ax](mailto:registrator@regeringen.ax)